

Veiledning som strategi for profesjonalisering

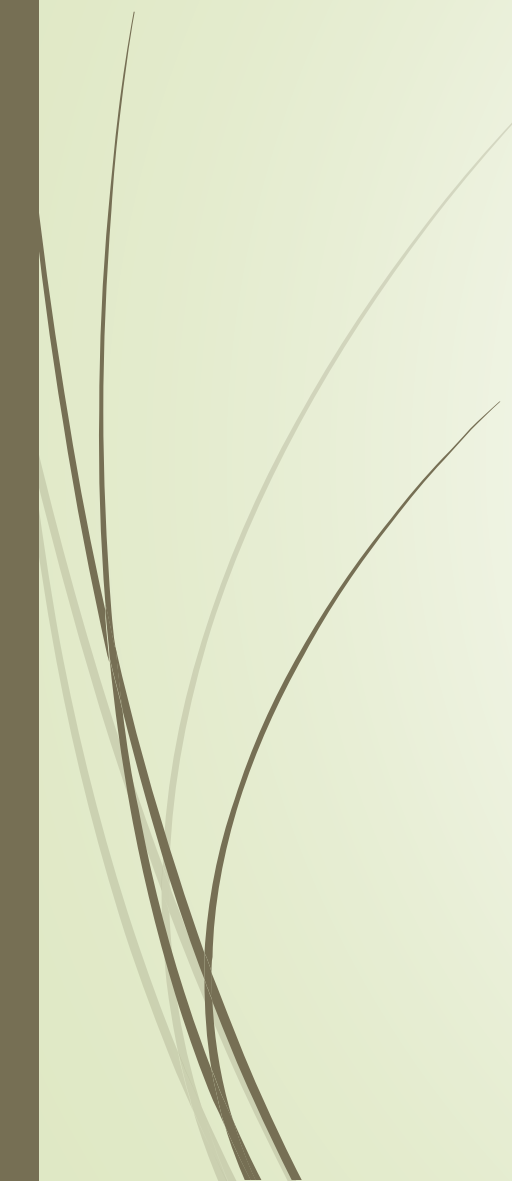
Førstelektor Knut-Rune Olsen

Høgskolen i Sørøst-Norge

knut.r.olsen@usn.no

Problemstilling

Hva karakteriserer en profesjonell yrkesutøver, og hvilken rolle kan veiledning spille som grunnlag for profesjonalisering?

Praktisk kunnskapsutvikling

Hargreaves og Fullan (2012)

Refleksive praksis må omfatte løpende undersøkelser av egen og kollegaers praksis. En slik undersøkende tilnærming må understøttes både av kunnskap om egen praksis og av allmenngyldig kunnskap og viten. Erfaring og metodisk kunnskap ikke tilstrekkelig som grunnlag for **profesjonell kunnskapsutvikling**. Refleksjon over eksisterende praksiser må også baseres på teori, forskningsresultater og ulike former for data.

Stortingsmelding 11 (2008-2009): Læreren Rollen og utdanningen

Begrepet «profesjon» er brukt 126 ganger og ofte sammensatt med andre ord:

- profesjonsutøver
- profesjonsutdanning
- profesjonsfelleskap
- profesjonskunnskap
- profesjonsrettet
- profesjonsbasert

I tillegg brukes begrepene profesjonelt, profesjonalitet og profesjonalisering flittig.

Landsmøtet i Utdanningsforbundet 2009

For alle lærere og ledere er solid faglig og pedagogisk kunnskap en forutsetning for profesjonalitet i yrkes-utøvelsen. I økende grad forventes det at vi skal begrunne vår praksis med forskning. Profesjonens faglig argumenter må bygge på forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap. Som profesjon må vi ta ansvaret for vår særegne kunnskapsplattform og medvirke til at ny og relevant kunnskap utvikles, formidles og tas i bruk. Det avgjørende at Utdanningsforbundet søker økt innflytelse over og bidrar til den forskningsmessige utviklingen som er relevant for medlemmenes yrkesutøvelse.

Se utredning bestilt av Utd.forbundet

https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Publikasjoner/Rapporter/L%C3%A6rerprofesjonalitet_HiO_2011.pdf

Ekspertgruppa om lærerrollen

Ekspertgruppa om lærerrollen ble oppnevnt av Kunnskapsdepartementet 27. juli 2015

«Formålet med å sette ned en ekspertgruppe om lærerrollen er å frambringe et kunnskapsgrunnlag som gir innsikt i og forståelse av den rollen dagens lærere har i skolen. Dette kunnskapsgrunnlaget skal være et utgangspunkt for forslag om hvordan en framtidig lærerrolle, lærerprofesjon og profesjonsfelleskap kan utvikles og styrkes.»

Se utredningen <file:///C:/Users/kro/Downloads/Om%20laererrollen.pdf>

NOU 2016:7

Norge i omstilling- karriereveiledning for
individ og samfunn

I utvalgets innstilling er begrepet «profesjon»
som enkeltbetegnelse og i sammenstillinger
som profesjonell, profesjonsrettet og
profesjonalisering brukt 187 ganger.

Eventts skiller mellom

- «professionalism from above», som handler om myndigheters og arbeidsgiveres styring og regulering av profesjonsutøvernes arbeid, og
- «professionalism from within», som i større grad handler om at en yrkesgruppe selv søker å løfte seg mot profesjonsstatus og derved etablere en relativ autonomi i yrkesutøvelsen

Hentet fra Askling et. al. (2016)

Hva er en profesjon?

Generelt brukes begrepet profesjon som betegnelse på en yrkesgruppe med utdanning fra universitet eller høgskole gjerne definert som en profesjonsutdanning. Medlemmene i en profesjon utfører arbeid rettet mot definerte målgrupper. Arbeidet er gjennomgående av stor betydning for den enkelte bruker av profesjonens tjenester og samfunnet generelt (Granlund et.al. 2011).

Tradisjonelle kriterier for hva som kjennetegner en profesjon

1. Utøvelsen av yrket innbefatter praktiske ferdigheter som bygger på erfaring, forskning eller annen teoretisk anerkjent kunnskap.
2. Medlemmene behersker et presist, profesjonsspesifikt språk som betegner kompetanseområder, gjenstander, arbeidsprosesser, roller og relasjoner i yrkesfeltet. For utenforstående kan dette fagspråket være vanskelig tilgjengelig.
3. Utøvelse av yrket forutsetter en grunnutdanning på høgskole- eller universitetsnivå
4. Yrkestittelen (advokat, lege, prest osv.) er beskyttet i den forstand at ingen utenom profesjonen kan benytte den.
5. Profesjonen har høy grad av kontroll med utdanningen som fører fram til autorisering. Dvs. en formell og offentlig godkjenning som gir tilgang til yrkesutøvelsen.
6. Yrkesutøverne forvalter en stor grad av autonomi og selvstendighet i utøvelsen av yrket
7. Yrkesutøvelsen bygger på et skriftliggjort, felles, forpliktende yrkesetisk grunnlag. Brudd på disse prinsippene kan medføre utestengelse fra yrket for kortere eller lengre tid.
8. Medlemmene i en profesjon er gjerne organisert i formelle sammenslutninger som ivaretar deres interesser faglig, politisk og økonomisk.
9. Profesjonsutøverne føler et spesielt ansvar for de som bruker deres tjenester individuelt og som gruppe.

Hva innebærer «profesjonalitet»?

Profesjonalitet blir i dagligtale ofte brukt for å beskrive visse kvaliteter knyttet til hvordan et arbeid blir utført

I profesjonslitteraturen blir profesjonalitet ofte forstått som en yrkesmessig, normativ verdi som er verdt å bevare og fremme både av og for arbeidstakere (Molander & Terum 2008, Evetts 2013).

Handlingsrom og profesjonelt skjønn

Delegering av skjønnsmyndighet er basert på tillit til at de som har denne myndigheten har evne og vilje til å utføre arbeidet sitt på en hensiktsmessig måte, og kan redegjøre for grunnlaget for sine vurderinger og beslutninger.

Skjønnsutøvelsen har en kunnskapsbase som grunnlag, en kunnskapsbase som i større eller mindre grad vil være forankret i forskning og teori.

Rom for profesjonelt skjønn?

Molander (2013) skiller mellom profesjonelt skjønn i strukturell og epistemisk forstand. I gresk filosofi står *episteme* for «sikker viten» mens *doxa* betegner antagelser basert på intuisjon/formodninger

- Epistemiske aspekter: den skjønnsmessige resonneringen, som bygger på hvordan praksis begrunnes og eventuelt endres og utvikles i tråd med tilbakemeldinger.
- Strukturelle aspekter: lover, regler, prosedyrer, rapporteringskrav osv. som kan begrense eller gi rom for skjønnsmyndigheten. Hva er tillatte handlingsalternativer? Hva bør gjøres i en gitt situasjon?

<http://www.aftenposten.no/norge/Sandefjord-larere-beholder-jobben-etter-skjemaboikott-96822b.html>

Kollegaveiledning

Hvordan ta steget fra gode kollegaveiledningsprosesser til:

- Bedre individuell praksis?
- Bedre kollektiv praksis?
- Varig læring i skolen/barnehagen som en organisasjon?

Veiledning og læring

Hvilke positive erfaringer har jeg med bruk av veiledning i egen læring og organisasjonsutvikling i skole eller barnehage?

Hvorfor har jeg opplevd dette som positivt?

Hvilke utfordringer har jeg møtt- og hvordan ble de håndtert?

Hvordan kan vi bli enda bedre på å takle slike utfordringer?

Litteratur

Askling et. al. (2016). *Om lærerrollen*, se <file:///C:/Users/kro/Downloads/Om%20lærerrollen.pdf>

Granlund, L. et al. (2011). *Lærerprofesjonalitet i spenningsfeltet mellom policy og profesjon*. HiO-rapport 2011 nr 2, se https://www.utdanningsforbundet.no/upload/Publikasjoner/Rapporter/L%C3%A6rerprofesjonalitet_HiO_2011.pdf

Hargreaves, A. & Fullan. M. (2012). *Professional capital: transforming teaching in every school*. London: Routledge.

Helle; L. (2006). *Rom for handling*. Oslo: Universitetsforlaget

Lauvås, P., Lycke, K. H., Handal, G. (2016). *Kollegaveiledning med kritiske venner*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Lewin, K. (1948). Action research and minority problems. In: Lewin, G. W. (Ed.). *Resolving Social Conflicts*. New York: Harper & Row

Loven, A. (2015) Trenger vi teorier i veiledning? I: Loven, A. (red.) *Karriärvägledning – en forskningsoversikt*. Lund: Studentlitteratur

Molander, A. & Terum; L. I. (2008). Profesjonsstudier – en introduksjon. I: Molander, A. & Terum; L. I. (Red.) *Profesjonsstudier*. (side 13–27). Oslo: Universitetsforlaget.

Molander, Anders (2013). Profesjonelt skjønn i velferdsstaten: mekanismer for ansvarliggjøring. I: Molander & Smeby (red.) *Profesjonsstudier II*. Oslo: Universitetsforlaget.

Nerland, M. (2011). Karriereveiledning – et felt under profesjonalisering. I Gaarder, I. E. og T. F. Gravås (Red.) *Karriereveiledning*. Oslo: Universitetsforlaget

NICE Handbook 2 Se: <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/internationalisering/internationalt-samarbejde-om-vejledning/euroguidance/nyheder-for-vejledere/uddannelses-og-kompetencebeskrivelser-for-vejledere-nu-pa-dansk/uddannelses-og-kompetencebeskrivelser-for-vejledere-nu-pa-dansk>

NOU 2016: 7 *Norge i omstilling- karriereveiledning for individ og samfunn*. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon. Informasjonsforvaltningen.

Schön, D. (1983). *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action*. New York: Basic Books